

ARHI PT-7

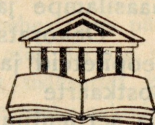
~~Duplum~~

EESTI HARIDUSLIIDU TEATRITARVETE LADU

10 UUT

NÄIDENDIT

ARHIIVKOGU

EESTI HARIDUSLIIDU KIRJASTUS
TALLINN, 1936

611412082

Eesti Haridusliidu teatritarvete ladu

TALLINN, UUS 2—2

Telefonid: Juhatus 452-03
Büroo ja teatritarvete ladu 452-02

**Teatritarvete tellimiseks
kasutada telefoni 452-02**

Büroo ja laod avatud kella 9—15
(laupäevadel kella 9—14)

Näidendite laenukogu osakonnad:

TARTUS: Õpetajate Kooperatiiv „Koolivara“,
Promenaadi 2
VILJANDIS: Õpet. Liidu Kooperatiiv „Õpistu“,
Lossi 24
KURESSAARES: Raamatu- ja kirjutusmaterjal-
äri Oskar Liiv, Pruuli 2

Näidendite laenukogu
Parukate laenukogu
Kostüümide laenukogu
Jumestamise vahendeid
Gaasilampe ja laternaid
Dekoratsioonide materjale
Peopileteid ja kuulutusi
Lendpostkaarte
Konfetit ja serpentiini
Kviitungiraamatuid
Liikmekaarte
Kontrolltähti.

Bernhard Riives.

Aino Kallas. Ühevaatuseline näidend.

Osalised:

Bernhard Riives, Lauba talu peremees.
Roosi, ta naine.

Ants, kuueaastane, nende poeg.

Agafon Ivanovitš Voronin, kindral-
major, karistussalga ülem.

Pjotr Semjonovitš Brylkin, leitnant,
tõlk.

Burchard, parun Felsen, Orgita päris-
härä.

Frommhold Böttcher, Kavila õpetaja.
Maanus, Orgita mõisa öövaht.

Adolf, mõisa toapoiss.

I madrus.

II madrus.

Koht: Orgita mõis, Kavila kihelkonnas, Lää-
nemaal, Eestimaa kubermangus.

Aeg: Jaanuari algus aastal 1906, pärast
rahvatõusu, karistussalkade ajal.

Dekoratsioon: Väljakohtu istungituba
Orgitas, mõisa kantselei.

Oma kuulsa „Bernhard Riivese“-nimelise jutus-
tuse on Aino Kallas nüüd töötanud ka samanimeliseks
näidendiks.

See on lugu mehest, kes pärast rahvatõusu, 1906.
a. karistussalkade ajal, Orgita mõisas väljakohtu ees-
temale ülekohtuselt määratud 200 vitsahoobi asemel
valis surmanuhtluse mahalaskmise läbi. Ta ütles nai-
sele: „Ma ei suuda lasta ennast peksa. Kas sa ei saa
aru, naine? See on nii suur häbi, et silmad kukuvad
peast.“ Ja väljakohtu ohvitserile ta kostis: „Surra

võin, aga ma ei saa lasta ennast peksa." Ja kui ohvitser püüdis teda mahalaskmisest päästa ja meelitas teda kepihoope vastu võtma ütlusega, et „sinu rahvast on ju ikka löödud", siis vastas talle Bernhard Riives: „Meid on ikka löödud, aga mind enam ei lööda. Ma olen sündinud v a b a n a."

Näidendina on „Bernhard Riives" kirjutatud väga lavaliselt ja mõjuva dramaatilise pingega. Väike tegelaste arv ja lihtne lavaseadeldis võimaldavad teose ettekandmist ka kõige lihtsamatel lavadel.

Süüdlased.

Joh. Ruven. Näidend 4 vaatuses, 5 pildis.

Tegelased:

Osvald Varep, laekur ja äriosanik.

Magda Aster, ta kodanlik naine.

Jüri Täht, osakonna direktor pangas.

Tõnu Viik, kahtlane ärimees.

Ester Kuusk, baaridaam.

Mihkel Murr, allakäinud tööline.

Passija, raamatupidaja, jooksupoiss, ametnikke, panga kliente.

Aeg: tänapäev.

Dekoratsioon: I, II ja IV vaatuses: Osvald Varepi tagasihoidlikult sisustatud korter; III vaatuses: 1. pilt — panga operatsioonisaal, 2. pilt — osakonna juhataja kabinett.

Märkus: Maalavadel, kus panga operatsioonisaali sisustamine valmistab raskusi, võib III vaatuse I pildi jätta ära, milleks on autori poolt raamatu lõpul antud vastavad juhised ja tekstilised täiendused III vaatuse II pildi juure.

Armukadeduse probleemi raskel taustal näitab meile autor selles näidendis inimesi, kes haiglase armukadeduse mürgiga enda ja teiste elu rikuvad ning kõige lõpuks ise samasugusteks süüdlasteks osutuvad kui need, kellelt nad on nõudnud kõiki ülimald voorusi.

Tõusev dramaatiline pinge, hoogus ja põnev sündmustik, lihtsad, selged tüübid, lopsakas keel ja lihtne dekoratsioon võimaldavad selle näidendi ettekandmist ühtlase eduga nii linna- kui ka maalavadel.

(Ilmub 15. juuniks 1936. a.)

Potilill ja karusammal.

Enn Vaigur. Rahvatükk 4 vaatuses.

• Tegelased:

Rein, Paemõisa talu omanik.

Juuli, ta naine.

Asta, nende tütar.

Heino, nende poeg.

Tillureinu Toomas, pops.

Liisu, ta naine.

Kaarel Sirguke, soovaht.

Anne, taluteenija.

Lonni, suviline.

Peeter, sulane.

Värdi, karjapoiss.

Üliõpilasi.

Dekoratsioon: talu õu, talu tuba ja soovahi hurtsik.

Läinud kevadel ilmus Enn Vaiguri esiknäidend „Kraavihallid“. See lõbus rahvatükk sai ootamatu suure menu osaliseks nii linnateatreis kui ka kogu maal. „Kraavihalle“ on mängitud ja sel on vaatlejaid olnud nii rekordiliselt, et tahes või tahtmata peame tunnistama, et Enn Vaigur selle näidendiga on löönud

meie algupärasesse lavakirjandusse „naela”, nagu tegi seda H. Raudsepp oma „Mikumärdiga”.

Milline on siis Enn Vaiguri uus näidend? Oma ülesehituselt ja kompositsioonilt on „Potilill ja karusammal” kindlasti hoopis küpsem ja tervikulisem kui seda oli „Kraavihallid”. Rahvatükilaadiliselt lahendatakse küll siingi ülesandeid ja olukordi, kuid E. Vaigur tunneb hästi ehtsat külanalja ja oskab näha maainimestest huvitavaid tüüpe. Tal on voolavalt mahlakat sõnastust ja säravat situatsiooni koomikat. See kõik laseb teost vaadata lõbusa tuju ja mõnusa meeleoluga.

„Potilille ja karusambla” ainek ei ole just uudne. Ülikoolis käinud, aga harimatuiks või poolharitlasiks jäänud laste traagika või traagikoomika on Eesti kirjanduses A. Kitzbergi „Neetud talust” saadik leidnud korduvat käsitlemist. Kuid juba asjaolu, et seda ainet nii laialdaselt on käsitletud, näitab, et see küsimus tõesti väga valusalt ja sügavalt rahva hinge lõikab. Tõeliselt ei piirdu ju väärhariduse probleem kaugeltki üksi äpardunud üliõpilastega, kes peenema rahvana, kultiveeritud „potililledena” enam millekski ei ole kõlvulised. Teame oma lähimast minevikust küllalt hästi, kuidas isegi paar kuud linnas „õmbuskoolis” käinud talutütardele enam kuidagi ei kõlvanud „prostoi” talutöö. Selles omamoodi traagilises olukorras leidub nii ohtrasti komismi, et sellest jatkus „Mikumärdi” pipardamiseks, et peamiselt sellest võis sündida „Vaese mehe ututall”, terve rida teisi näidendeid ja romaane, ilma et see aine kaugeltki oleks lõpuni ära tarvitatud. Enn Vaiguri „Potilill ja karusammal” on just seda komismi näinud hoopis ise küljest ja vanale küsimusele uut värskust annud olukordade uudusega ning eriti just inimkujude elulisusega.

Enn Vaigur ei piirdu üksi raiskuläinud „ulaharitlaste” naeruvääristamisega, vaid püüab leida kü-

simusele ka mingi positiivse lahenduse. Autor on optimist ega loe haigust nii sügavale tunginuks, et selle parandamine osutuks hoopis võimatuks. Ta võtab oma rahvatükis ette omamoodi „põikpea taltsutamise”, seades „potilille” — Paemõisa Asta — olukorda, kus kasvab karm, kuid visa ja elujõuline „karusammal”. Ja kuidas sellases karmis olukorras virisevast ja elujõuetust potitaimest ometi võrsub eluvärske ning ennast teostav olend, seda näitab Vaigur humoorikalt ja elulise lopsakusega.

(Ilmub 10. juuniks 1936. a.)

Vaga Jaagup.

E. Maiste. 2-vaatuseline rahvatükk lauludega. N. Goldschmidt'i muusika.

Tegelased:

Priit — Kiviniidu peremees.

Leena — Kiviniidu perenaine, Mareti võõrasema.

Maret — nende tütar }
Iida — taluteenija } noored tütarlapsed.

Jaagup Mets — „lugija-vend” lähedusest.

Henn — talusulane, vanem mees.

Mari — vanem naine, suviline Kiviniidul.

Arno }
Hanss } nooredmehed, suvilised Kiviniidul.

Poisse ja tüdrukuid teistest taludest.

Dekoratsioon: talu õu.

Koht: maal.

Aeg: tänapäev.

See on vähenõudlik, kuid väga ladusasti kirjutatud külatükk mõnusa huumoriga ning muheda koo-

mikaga. Tegelased on antud selgepiirilised ja vajalise elulisusega, tegevus arendatud elavalt ning lavaliselt. Muusika ja lihtsad, aga sobivad viisid lauludele on kirjutanud tuntud muusikamees N. Goldschmidt.

Teos on kergesti lavastatav ja väga sobiv piduõhtuile, kus muude ettekannete tõttu vajatakse lühemat, ühtlasi aga ka kergesisulist ning lõbusat näidendit lauludega.

Maa jõud.

Karl Sarin. Draama 4 vaatuses. Läti keelest tõlkinud M. Pukits.

Tegelased:

Jüri Lepp, Kalmuste peremees.

Ilse, ta naine.

Viktor, nende poeg.

Marta, Viktori naine.

Laur, Lepa vennapoeg, Kalmuste omanik.

Tooni, ta naine.

Vladlen, nende poeg.

Suurup, kaitseliitlane, Lepa naaber.

Kandle Liisa, pulmavõõras.

Paats, Kalmuste ostja.

Senni, teenija Kalmustel.

Virbla eit, Ilse abiline.

Pulmalised.

Lavaseadeldis kõiges neljas vaatuses:
suur talutuba.

See on positiivses vaimus ja väga tihedasti kirjutatud teos sümpaatsest peremehest Jüri Lepast, kes viisteistkümmend aastat on armastusega harinud Kalmuste põlde. Kalmuste talu kuulub aga ta vennale, kes 15 aasta eest on kodumaalt lahkunud ja võõrsil surnud. Seepärast peab Jüri Lepp, kes ei tea midagi ka venna lastest, talu juba omaks. Tema poeg naitub

teadmises, et ta pärrib isalt Kalmuste talu, ja teeb kavatsusi talu korrastamiseks, mis heasüdamelise isa mõningate sammude tõttu on sattunud raskustesse.

Aga siis tuleb Jüri Lepa poja pulmapäeval võõrsilt tagasi ta vennapoeg, kes paneb maksma oma päranduseõigused ning müüb talu võõrale, kuna ta ise lahkub jälle kodumaalt. Seda ei suuda aga vana töömees taluda...

Teos on kirjutatud tugeva dramaatilise pingega ja nobedalt voolava dialoogiga. Selgesti ja elavalt joonistatud tegelastüübid lasevad end laval hästi tõlgitseda.

Vahtramäe vabastajad.

Jaan Riisalo. Rahvatükk neljas vaatuses.

Tegelased:

Märt, sulane, hiljem asunik.

Mari, ta ema.

Toomas, sulane.

Leida, ta tütar.

Ants, Raetsima peremees.

Anu, ta naine.

Selma, nende tütar.

Eedi, ohvitser, hiljem asunik.

Tiit

Villem

August

Johan, Tiidu poeg.

Karla

Mihkel

Eelts

Liisu

Kata

Sõdureid ja pidurahvast.

} mõisa töölised, hiljem asunikud.

} sõdurid.

} — mõisa töölised.

Aeg ja koht: esimene vaatus areneb Raet-
sima peretoas 1918. aasta jaanuaris, millal
käis töörahva poolt mõisate ülevõtmise
aktsioon. Teine vaatus kujutab ajajärku
okupatsiooni lõpp-päevil 1918. aasta no-
vembris. Tegevuskohaks on Männa talu
saunatuba. Kolmanda vaatuse tegevus are-
neb 1919. a. sügisel rinde läheduses Petseri-
maa talutoas. Neljanda vaatuse tegevus
sünnib Vahtramäe asundustalus paar aast-
tat pärast vabadussõja lõppu.

Esimeses vaatuses näidendi peategelane on koha-
like punaste juhiks. Teises vaatuses, kui okupatsi-
ooniväed lahkuvad, ta julgeb redust jälle välja tulla
ja, tiivustatud iseseisva Eesti loomise mõttest ning
maasaamise lootusest, läheb vabadussõtta. Kolmanda
vaatuse tegevus areneb rinde lähikonnas. Kirjutaja
takse üles, kust keegi sõdur soovib maad. Neljandas
vaatuses näidendi peategelane on saanud maad mõi-
sast sama kivirehe juurest, kus 1905. aastal lasti
maha ta isa.

Teos on kirjutatud hea lavatundmisega ja ta
ei ole mitte ainult sobiv näidend rahvuspühadeks,
vaid on eduga mängitav igal ajal.

„Vahtramäe vabastajaid” arvustades kirjutab P.
Hamburg „Eesti Raamatus” nr. 1 — 1936. a.:
„... Tegelaskond koosneb mõisatöolistest, talupoega-
dest ja sulastest, kellel kõigil on suur igatsus
oma maalapikese järele ning viha paruni
vastu. Autor näitabki ilmekalt, kuidas see igatsus
neil täitub... „Vahtramäe vabastajad” on maalava-
del igatahes edukalt mängitav. See ületab oma väärtuselt
nii mõnegi varasema katse viia Vabadussõja
ainestikku lavale...”

Põld kutsub.

Paul Aldre. Näidend 3 vaatuses. Läti keelest M. Pukits.

Tegelased:

Annimäe peremees, heasüdameline vanamees.

Annimäe perenaine, riiakas eit.

Senta, tõsine, südamlik.

Hilda, elavaloomuline

Otto, kergemeelne, elurõõmus

Nelli, Otto mõrsja — kõrk, upsakas.

Salve, agronoom — tõsine, energiline.

Jakob, humooriküllane.

Oskar, peen, viisakas noormees

Nais- ja meesüliõpilased.

Lava: toredasti sisustatud tuba; talu tuba.

Aeg: olevik.

Annimäe perepoeg, üliõpilane Otto, elab oma sõprade seltsis muretut, lõbusat, pillavat elu, nõudes aga isalt ikka jälle uusi summasid, ega mõtlegi, et ta eluviis ruineerib isa talu, imeb sellest viimsegi elumahla. Isa, kelle teades poeg pidi õppima agronoomiks, on teinud talule võlgu, lootes, et poeg ülikooli lõpetades tuleb koju ja talu tulundust tõstes ajab kõik joone. Kuid Otto on isa talule, üldse maaelule, jäänud võõraks, läinud isa teadmata teise fakulteeti üle ja unistab karjäärast linnas, heast partiist — spekuleerib kergetele ja kahtlastele tuludele. Vahepeal on aga isa rahaasjad läinud niikaugele, et pole kaugel oksjonitont. Isa ja õe palve, jätta oma pillav elu linnas ja tulla appi talu päästma, lükkab Otto kergel käel tagasi.

Kuid ega kõik üliõpilased ole muutunud sellaseiks, on tõsiseid, õilsaid töösangareid. Noor, ener-

giline agronoom Salve on nende esindaja. Ta läheb Annimäele sulaseks, et oma teadmisi talu päästmiseks tööle rakendada ja et ka Ottole võimaldada ülikooi lõpetamist. Töö edeneb, palju uuendusi on viidud läbi, tulundus paraneb — kuid Otto liigsed „pumpamised” tahavad talule lõpuks siiski kujuneda saatuslikuks, kuigi mõni aeg sai kergemini hingata. Perenaine, kes kogu aeg on suhtunud Salve tööle umbusklikult ja kahtlustavalt, peab teda kõige kurja juureks ja tahab teda talust kihutada minema. Peremees ja õed on teadlikud, kelles peitub kurja juur, ja soovivad lõpetada Ottole raha saatmise. Tekivad arusaamatused, konfliktid. Need lahenevad, kui Otto, kes sõidab ema kutsel korraks Annimäele, soovib hoolimatult kogu talu likvideerida ja kolida linna. Isa, kes on maaga kokku kasvanud, likvideerib vahekorra pojaga. Salve, kes Ottolt oma võla saab kätte, aitab järjekordsest raskusest üle. Perenaine, kelle silmad avanevad tööle, lepib temaga. Annimäel algab uus elu ja rühkimine, millest erilist rõõmu tunneb Senta, kes on oma südame vahepeal kaotanud Salvele.

Rändauhind.

Arn. Tulik. Spordinäidend noorsoole 2 vaat.

Tegelased:

Kuris, võimlemisõpetaja.

Õpilased:

Eedi Mägi

Jorhh

Eevalt

Eerik

Palm

Seeder

Ükski

Mihkel

Andi

Jürka, kooliteener.

Õpilasi, massihääli lava taga.

Võistluskohtuniku hääl.

Dekoratsioon: Kooli õu ja riietusruum
spordiväljal.

See näidend annab ilusa pildi kasvava noorsoo vahvusest ja spordiharrastusest. Koolipidudel ja noorsooetendustel on ta kergesti lavastatavaks ning eduga mängitavaks noorsoonäidendiks.

Teel ellu.

Paul Rummo. Noorsoonäidend kolmes vaatuses vahemängudega. Magda Bachmann-Söödori muusika.

Tegelased:

Algkooli lõppklassi õpilased:

Endel Raadik

Anna Kopli

Hillar Tomusk

Ants Rangpuu

Linda Muinaste

Lia Põhja

Leida Saareoks

Villu Leenard

Jüri Karm

Leo Kriinel

Andres Raudmäe

Salakaubitsejad:

Mikk Anep

Toomas Mürk

Laos Marjak

Pr. Raadik.

Pr. Kopli.

Peeter Kopli, piirivalve kordoniülem.

Kaks noorema klassi õpilast.

Viirastuslikus intermezzos: tantsivad rannakivid.

Lavaseadeldis: I vaat. — avar puude ja põõsastega piiratud plats merekaldal; vahemäng — eesriide ees; II vaat. — suurte kivirahnudega ja üksikute puudepõõsastega saarekesel; vahemäng — eesriide ees; III vaat. — laagriplats esimesest vaatusest.

See on väga lavaline ja värviküllane noorsoonäidend vahvaist algkoolilõpetajaist, nende lõbusast laagrielust ja seiklusest mere saarel. Tükk laseb end hästi lavastada ja vilunud pedagoogi-kirjaniku teosena võib seda tõsiselt soovitada nii koolipidudele kui ka noorsooetendusiks.

Käabuste kuninganna.

Arvi Rahula. Muinasjutuline laste laulumäng ühes vaatuses. Lauuviisid heliloojalt A. Vedrolt.

Tegelased:

Leiu, käabuste kuninganna.

Ema

Karjapoiss.

Kõverkepp, käabuste vanem.

Kammerpikk

Varavalitseja.

Kaks valvurit.

Kääbused.
Haldjad ja veteneiud.
Dekoratsioon: mets.

See A. Rahula uudisnäidend on muinasjutuline, seega „valge vares” viimasel ajal ilmunud realistlike näidendite sarjas. Ta ilmumist õigustab siiski asjaolu, et pole päris õiglane väikeste suhtes, kui neid püüda hoopis lahti kiskuda muinasjutumaailmast, mis nende hingele on nii lähedane ja meelele armas. Rahvapärasele muinasjutule peab jääma ka tulevikus koht meie väikeste lugemislaual ja ka näitelaval.

**Laenukogus olevate näidendite täielised
nimekirjad saadetakse soovijaile tasuta.**

Parukate laenukogu.

Suurim valik meeste ja naiste parukaid.

Tarvitamise tasu:

meeste parukad — 40 senti
naiste „ — 75 „

Dekoratsioonide valmistamise materjalid.

Linane dekoratsioonriie 90—120 senti meeter.

Kardinariie 75 senti meeter.

Lavapuuriid, plokid, konksud jne.

Lava valgustamiseks:

gaasilambid ja prožektorid.

EESTI HARIDUSLIIDU

teatritarvete ladu

Tallinn, Uus tänav 2—2. Telefon 452-02.

Eesti Haridusliidu ajakiri

A R E N G

on ka maateatri ajakiri.

Teatriküsimusi käsitletakse „Arengus“ maateatri seisukohalt.

Igas numbris teatri eriosa.

Ilmuva näitekirjanduse järjekindel arvustamine.

Tellimishind aastas 2 kr., poolaastas 1 kr. (poolaasta viisi tellimine on võimalik 1. I—30. VI ja 1. VII —31. XII). Üksiknumbri hind 25 s.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Uus 2—2.
Tel. 452-02.

Toimetuse: *J. Rummo* (peatoimetaja), *A. Sibul*,
A. Särev, *E. Vender* (vastutav toimetaja).